

В І Д Г У К

офіційного опонента на дисертаційну роботу

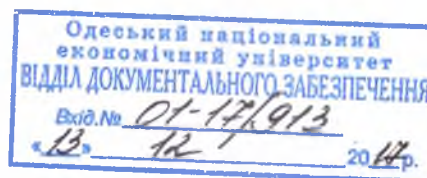
Капталана Сергія Михайловича

на тему «Організаційно-економічне забезпечення управління зовнішньоекономічною діяльністю агропромислових формувань», подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

1. Актуальність обраної теми та її зв'язок з науковими програмами

Сучасні економічні реалії характеризуються постійними процесами глобалізації економічних відносин на різних рівнях. Майже на всіх галузевих ринках підприємства стикаються з необхідністю здійснювати конкурентну боротьбу із іноземними виробниками, самим виходити на іноземні ринки, або залучати до своєї діяльності різні види ресурсів від іноземних партнерів, що у сукупності й представляє собою напрями зовнішньоекономічної діяльності.

Підприємства галузей агропромислового комплексу мають ще більшу прив'язку до зовнішньоекономічної діяльності, оскільки в останні роки більша частка вітчизняної агропромислової продукції спрямовується на експорт. В умовах стагнації внутрішнього попиту при одночасному активному технологічному й економічному розвитку багатьох галузей агропромислового комплексу України, перспективним напрямком розширення ринків збуту є вихід на нові і збільшення частки старих зовнішніх ринків збуту. При цьому, управління зовнішньоекономічною діяльністю агропромислових формувань має особливості з точки зору необхідності формування та удосконалення певного організаційно-економічне забезпечення. Особливу увагу вітчизняним агропромисловим формуванням слід приділити питанням поглиблення інтеграційних зв'язків, оскільки їм у все більшому ступені доводиться стикатись із конкуренцією з

боку вертикально інтегрованих транснаціональних агропромислових корпорацій. Все вищезначене обумовлює високу актуальність дисертаційного дослідження Капталана Сергія Михайловича на тему «Організаційно-економічне забезпечення управління зовнішньоекономічною діяльністю агропромислових формувань».

Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри економіки підприємства та організації підприємницької діяльності Одеського національного економічного університету, а саме в межах виконання науково-дослідної теми «Теоретико-методичні та організаційні основи управління конкурентоспроможністю підприємств України» (номер ДР 0113U000655), де автором розроблено теоретико-методичні засади аналізу рівня організаційно-економічного забезпечення управління зовнішньоекономічною діяльністю агропромислових формувань України, та теми «Аналіз рівня організаційно-економічного забезпечення управління підприємствами олійно-жирової промисловості України» (номер ДР 0117U006786), де автором здійснено аналіз рівня організаційно-економічного забезпечення управління суб'єктами олійно-жирової промисловості України та надано практичні рекомендації щодо його удосконалення.

2. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій

Наукові положення, висновки і рекомендації дисертації Капталана Сергія Михайловича мають високий ступінь обґрунтованості, що обумовлюється аналізом та узагальненням значного обсягу сучасних фундаментальних та прикладних досліджень вітчизняних та зарубіжних вчених у сфері управління зовнішньоекономічною діяльністю, формування організаційно-економічного механізму управління, визначення показників-індикаторів окремих складових організаційно-економічного забезпечення управління, визначення сутності та методичних основ оцінки рівня інтеграції

агропромислових формувань, розробки методичного забезпечення оцінки рівня та виділення резервів удосконалення організаційно-економічного забезпечення управління зовнішньоекономічною діяльністю агропромислових формувань України.

Обґрунтованість результатів роботи підтверджується використанням сучасних методів дослідження, таких як методи аналізу, синтезу, індукції та дедукції, узагальнення та класифікації, економічного та графічного аналізу, абстрактно-логічного та монографічного методів, багатовимірних статистичних методів.

Висновки роботи є логічним завершенням проведених автором досліджень і ґрунтуються на узагальненні та поглибленні теоретичних положень, розробці методичних підходів, а також здійсненні аналізу резервів удосконалення організаційно-економічного забезпечення управління зовнішньоекономічною діяльністю агропромислових формувань України. Автором здійснено аналіз рівня окремих складових організаційно-економічного забезпечення управління зовнішньоекономічною діяльністю агропромислових формувань України на прикладі 15 агропромислових підприємств олійно-жирової промисловості. На підставі виявлення резервів запропоновано шляхи удосконалення рівня організаційно-економічного забезпечення управління зовнішньоекономічною діяльністю агропромислових формувань України.

Зміст дисертаційної роботи розкриває мету та завдання дослідження. Сформульований предмет дослідження – теоретико-методичні основи оцінки організаційно-економічного забезпечення управління зовнішньоекономічною діяльністю агропромислових формувань, які спеціалізуються на виробництві олійно-жирової продукції – дозволяє розкрити тему дисертаційної роботи.

3. Наукова новизна результатів дослідження

Наукові положення, висновки й рекомендації, що отримані в результаті дисертаційного дослідження, відзначаються достовірністю та новизною,

доповнюють і розвивають теорію управління підприємством та враховують їх особливості та потреби в сучасних умовах господарювання і полягають в удосконаленні та подальшому розвитку теоретико-методичних аспектів організаційно-економічного забезпечення управління зовнішньоекономічною діяльністю агропромислових формувань.

До головних наукових результатів Капталана Сергія Михайловича можна віднести наступні:

обґрунтовано сутнісно-змістовне наповнення понятійного апарату управління підприємством завдяки визначенню організаційно-економічного механізму управління зовнішньоекономічною діяльністю, як сукупності організаційно-економічних відносин, спрямованих на організацію взаємодії між вітчизняними та іноземними підприємствами, які пов'язані між собою процесами ресурсного забезпечення, виробництва і доведення до кінцевого споживача агропромислової продукції з метою реалізації певних економічних інтересів з урахуванням особливостей зовнішнього та внутрішнього середовища (стор. 47-50);

набула подальшого розвитку систематизація видів агропромислових формувань за різними класифікаційними ознаками, яка розподіляє агропромислові формування залежно від форми власності, територіального охоплення, галузевої приналежності, виду інтеграційних процесів, розміру, способів здійснення управління, ступеня юридичної самостійності суб'єктів, рівня економічної самостійності, організаційно-правової форми (стор. 77-79);

розроблено науково-методичні основи аналітичного забезпечення виявлення тенденцій розвитку агропромислового комплексу, які ґрунтуються на параметричній залежності розвитку агропромислового комплексу України від обсягів експорту (стор. 93-94);

удосконалено структурну будову складових організаційно-економічного забезпечення управління зовнішньоекономічною діяльністю, яка базується на дуальному підході до розгляду їх сутності і виділяє статичні та динамічні, а також організаційні та економічні складові (стор. 101-117);

удосконалено методичні підходи до визначення рівня вертикальної інтеграції агропромислових формувань, що дозволяє врахувати кількість галузевих складових вертикальної інтеграції, їх впливовість та спряженість між собою (стор. 124-128);

розроблено методичний інструментарій інтегральної оцінки рівня організаційно-економічного забезпечення управління зовнішньоекономічною діяльністю агропромислових формувань, який включає систему показників-індикаторів рівня організаційних та економічних складових управління, враховує особливості агропромислового виробництва (стор. 139-140);

набуло подальшого розвитку методичне наповнення процесу визначення резервів підвищення рівня організаційного та економічного забезпечення управління зовнішньоекономічною діяльністю агропромислових формувань, яке ґрунтується на використанні стандартизованих відстаней від середньогалузевого рівня окремих показників-індикаторів, що дає змогу обрати пріоритетні напрямки розвитку агропромислових формувань та обґрунтувати пропозиції щодо покращання рівня організаційно-економічного забезпечення управління зовнішньоекономічною діяльністю агропромислових формувань (стор. 182-187).

4. Значущість висновків здобувача для науки й практики, можливі шляхи використання результатів дослідження

Сформульовані у дисертаційній роботі положення та висновки розвивають теоретичні здобутки сучасної науки у сфері управління зовнішньоекономічною діяльністю, зокрема розробки організаційно-економічного забезпечення управління, удосконалюють методичні засади здійснення оцінки рівня та резервів організаційно-економічного забезпечення управління зовнішньоекономічною діяльністю агропромислових формувань та знайшли своє впровадження в практичну діяльність вітчизняних підприємств, установ та органів влади.

Практичне значення результатів роботи полягає у тому, що теоретичні положення дисертації доведені до рівня конкретних методичних розробок та рекомендацій щодо вдосконалення організаційно-економічного забезпечення управління зовнішньоекономічною діяльністю агропромислових формувань, що підтверджується актами впровадження. Зокрема, в діяльність ТОВ «Хорсагро інвест» (акт впровадження № 311 від 30.05.2017 р.), де було визначено резерви підвищення рівня організаційно-економічного забезпечення управління зовнішньоекономічною діяльністю; ПрАТ «Фрідом Фарм Інтернешнл» (акт впровадження № 3/2017 від 20.06.2017 р.), де було використано систему показників-індикаторів рівня організаційно-економічного забезпечення управління зовнішньоекономічною діяльністю та розраховано кількісний їх рівень; ТОВ «Вознесенський коньячний завод» (акт впровадження № 33/1 від 23.06.2017 р.), де було здійснено розрахунок рівня організаційно-економічного забезпечення управління зовнішньоекономічною діяльністю, що дозволило виявити резерви його покращення; ПрАТ «Галіція дистилері» (акт впровадження № 29/3 від 03.07.2017 р.), де було виявлено резерви покращення управління зовнішньоекономічною діяльністю, що дало змогу обґрунтувати варіанти подальшої вертикальної інтеграції; ТОВ «Іскра ТМ» (акт впровадження № 202 від 04.09.2017 р.) – обґрунтовано напрями подальшої горизонтальної та вертикальної інтеграції підприємства; Департаменту економічного розвитку Одеської обласної державної адміністрації (акт впровадження № 01.1-6/1457 від 08.09.2017 р.), де авторські результати були використані з метою розробки програмних документів розвитку агропромислового сектора економіки Одеської області.

Результати дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі Одеського національного економічного університету під час викладання дисциплін «Економіка підприємства», «Планування і контроль на підприємстві», «Математико-статистичні методи та моделі в управлінні підприємством», «Комерційна діяльність підприємств» (довідка № 01-17/1058 від 30.08.2017 р.).

Також запропоновані автором теоретико-методичні положення знайшли своє відображення в навчальному процесі Одеського національного економічного університету під час викладання дисциплін «Економіка підприємства», «Планування і контроль на підприємстві», «Математико-статистичні методи та моделі в управлінні підприємством», «Комерційна діяльність підприємств» (довідка № 01-17/1058 від 30.08.2017 р.).

5. Аналіз повноти викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях

Наукові положення, розробки, висновки і пропозиції дисертаційної роботи Капталана Сергія Михайловича є результатом самостійно проведених авторських досліджень. Основні результати роботи, які формують її висновки і наукову новизну, знайшли повне відображення у наукових публікаціях автора. Автору належать 16 наукових праць, з них: 7 статей у наукових фахових виданнях обсягом 4,18 д. а., з яких 4 статті обсягом 2,32 д. а. у виданнях, які зареєстровано у міжнародних наукометричних базах. Положення дисертаційного дослідження мають апробацію на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. Автор має 9 публікацій у матеріалах за результатами участі у конференціях обсягом 1,43 д. а.

З публікацій, які виконані спільно з іншими авторами, в дисертаційній роботі використано тільки ті наукові положення, які належать особисто дисертанту. Опубліковані наукові праці повною мірою відображають основний зміст дисертаційного дослідження. Кількість, обсяг і якість друкованих праць надають автору право публічного захисту дисертації.

6. Відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації, стиль та мова викладення результатів дослідження

Автореферат за своїм змістом відповідає основним положенням і висновкам, що отримані в дисертаційній роботі Капталана Сергія

Михайловича, відображає її структуру та логіку викладення матеріалу. Мова дисертації та автореферату чітка та грамотна, стиль – носить науковий характер. Мета та завдання розкривають тему роботи. Завдання дослідження вирішені, що знайшло своє відображення у висновках роботи.

7. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Позитивно оцінюючи рівень розробки наукових і методичних положень, обґрунтованість наукових висновків і пропозицій, необхідно відмітити дискусійний характер деяких питань:

1. На рис. 2.4. стор. 120 дисертації (рис. 1, стор. 9 автореферату) визначено місце складових організаційно-економічного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності в системі управління агропромисловими формуваннями. Слід було б на етапі між встановленням організаційно-економічних складових та оцінкою ступеня досягнення мети управління додати процес визначення резервів і формування шляхів удосконалення організаційно-економічного забезпечення ЗЕД в системі управління АПФ.

2. В пункті 2.3 автором було розроблено методичне забезпечення процесу оцінки рівня організаційно-економічного забезпечення управління зовнішньоекономічною діяльністю агропромислових формувань. Однак, серед показників-індикаторів рівня організаційно-економічного забезпечення управління зовнішньоекономічною діяльністю агропромислових формувань, які були використані автором в процесі практичної оцінки, є цілий ряд показників, які оцінювались за допомогою експертного методу (таблиця 2.8, стор. 139-140 дисертації). Слід було б розглянути можливість зменшення суб'єктивності результатів аналізу за допомогою включення більшої кількості показників, які не потребують надання експертних оцінок.

3. В третьому розділі в процесі аналізу й удосконалення рівня організаційно-економічного забезпечення управління зовнішньоекономічною діяльністю агропромислових формувань автором були обрані 15 провідних агропромислових формувань України, які спеціалізуються на виробництві

олій та жирів. Однак серед обраних для здійснення практичного аналізу рівня організаційно-економічного забезпечення управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємств є транснаціональні агро-трейдери - Von Sass AG, Bunge LTD, TOB Delta Wilmar, ADM, Cargill, Kernel (стор. 159-162 дисертації; стор. 10-11 автореферату). Викликає сумнів те, наскільки коректним є порівняння організаційно-економічного забезпечення управління зовнішньоекономічною діяльністю транснаціональних агро-трейдерів із організаційно-економічним забезпеченням управління зовнішньоекономічною діяльністю вітчизняних підприємств?

4. Автором в п. 3.2 «Аналіз організаційно-економічного забезпечення управління зовнішньоекономічною діяльністю агропромислових формувань, спеціалізованих на виробництві олійно-жирової продукції» здійснено кількісну оцінку рівня організаційно-економічного забезпечення управління зовнішньоекономічною діяльністю агропромислових формувань із використанням класичного, модифікованого та об'єднаного алгоритмів таксономічного аналізу (стор. 163-183 дисертації; стор. 10-11 автореферату). Слід було б проаналізувати різницю між результатами отриманими за окремими алгоритмами і дати відповідні економічні висновки.

5. В пункті 3.3 дисертаційного дослідження автором було проаналізовано резерви покращення організаційно-економічного забезпечення управління зовнішньоекономічною діяльністю агропромислових формувань, зокрема у графічному вигляді (стор. 183-188 дисертації; стор. 8 автореферату). З метою отримання більш якісних результатів слід було б розрахувати загальну величину резервів підвищення рівня організаційного та економічного забезпечення управління зовнішньоекономічною діяльністю за допомогою розрахунку площі багатокутника.

У цілому викладені зауваження не зменшують теоретичного та практичного значення результатів дисертаційного дослідження, до того ж окремі з них можуть бути враховані в подальшій роботі автора. Наведені аргументи за кожним винесеним на захист положенням наукової новизни

свідчать про те, що висновки і рекомендації дисертації Капталана Сергія Михайловича відповідають вимогам щодо їх достовірності, новизни та пріоритетності оприлюднення.

8. Загальний висновок

Дисертація Капталана Сергія Михайловича на тему «Організаційно-економічне забезпечення управління зовнішньоекономічною діяльністю агропромислових формувань», є актуальною і завершеною науковою працею, в якій автором вирішені конкретні наукові завдання, що мають важливе значення для економічної теорії та практики.

Зміст дисертації відповідає профілю спеціальності 08.00.04 – «Економіка та управління підприємствами» (за видами економічної діяльності). Наукові розробки, положення, висновки та пропозиції, представлені в дисертації, достатньо обґрунтовані, знайшли своє застосування в практичній діяльності підприємств, органів державної влади та у навчальному процесі вищого навчального закладу. Завдання дисертаційної роботи охоплюють широке коло питань, що дозволило автору всебічно вивчити об'єкт наукового дослідження. Положення роботи мають наукову новизну, яка полягає в удосконаленні та подальшому розвитку теоретико-методичних аспектів організаційно-економічного забезпечення управління зовнішньоекономічною діяльністю агропромислових формувань.

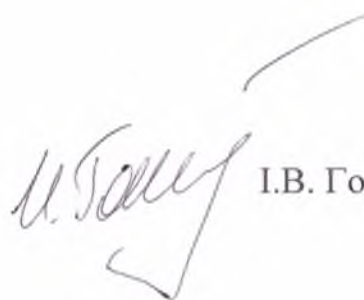
Апробацію результатів дисертаційної роботи можна вважати достатньою. Результати та основні положення дисертаційної роботи надруковані у наукових фахових виданнях, основні ідеї належать особисто автору. Оформлення дисертації та автореферату відповідає вимогам інструктивних документів МОН України.

На підставі проведеного аналізу можна зробити висновок, що дисертаційна робота «Організаційно-економічне забезпечення управління зовнішньоекономічною діяльністю агропромислових формувань» відповідає вимогам МОН України до дисертацій, поданих на здобуття ступеня кандидата економічних наук та пунктам 9, 11, 12, 13 та 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого

Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р. (зі змінами), а її автор – Капталан Сергій Михайлович – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук зі спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

Завідувач кафедри підприємницької діяльності Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, д.е.н., професор

І.В. Гонтарева

